

చదవండి - ఆలోచించి చెప్పండి

“సౌందర్యం ఆరాధించేవాడా!
 కవితలో, శిల్పంలో
 పురుగులో, పుష్పంలో
 మెరుపులో, మేఘంలో
 సౌందర్యం ఆరాధించేవాడా! దు:
 ఖించేవాడా!
 జీవించేవాడా!
 సుఖించేవాడా! దు:ఖించేవాడా!
 విహ్వలుడా! వీరుడా!
 ప్రేమించేవాడా!
 వియోగీ!యోగీ!భోగీ! త్యాగీ!
 ఆలోచనలు పోయేవాడా!
 అనునిత్యం అన్వేషించేవాడా!
 చెట్టు, చెరువూ, గట్టు, పుట్టు
 ఆకసంలో సముద్రంలో
 అన్వేషించేవాడా!”

-శ్రీశ్రీ

ప్రశ్నలు

1. ఈ కవిత ఎవరిని గురించి తెలుపుతుంది?
 జ. ఈ కవిత “మానవుడు” గురించి తెలుపుతుంది.
2. కవితలో పేర్కొన్న మానవుని ప్రత్యేకతా లక్షణాలేవి?
 జ. కవితలో పేర్కొన్న మానవుడు సౌందర్యాన్ని ఆరాధించేవాడు. జీవించేవాడు. సుఖించేవాడు. దు:ఖించేవాడు. ఈ మానవుడు విహ్వలుడు. వీరుడు. ప్రేమించేవాడు. యోగి, భోగి, త్యాగి, ఆలోచించేవాడు. అన్వేషించేవాడు.
3. మానవుణ్ణి ఎన్ని కోణాల్లో ఈ కవితలో దర్శించవచ్చు?
 జ. పై కవిత్యంలో మానవుణ్ణి, సౌందర్యాధకునిగా, జీవించేవానిగా, సుఖించేవానిగా, దు:ఖించేవానిగా, ప్రేమించేవానిగా, ఆలోచించేవానిగా, అన్వేషించేవానిగా, యోగిగా, భోగిగా, త్యాగిగా దర్శించవచ్చు.
4. మానవునికి వివిధ లక్షణాలు ఎలా సంక్రమించి ఉండవచ్చు?
 జ. మానవుడు నిరంతరం ఆలోచిస్తూ జ్ఞానాన్ని అన్వేషిస్తూ ఉండడం వల్ల, ఈ పై లక్షణాల మానవుడిలో సంక్రమించి ఉండవచ్చు.
5. మీ దృష్టిలో మానవుడెలాంటివాడు?
 జ. మానవుడు సఖాలను కోరుకొని, దు:ఖాన్ని అనుభవిస్తూ, చివరకు సత్యాన్ని తెలుసుకొంటాడని నా అభిప్రాయం.

పాఠ్యాంశ నేపథ్యం ఉద్దేశం

నేపథ్యం : “ఆంధ్రప్రభ” వారపత్రికలో, విద్వాన్ విశ్వం “మాణిక్యవీణ” అనే శీర్షికతో అనేక వ్యాసాలు, కవితలు రచించారు. “మాణిక్యవీణ” లో అన్ని అంశాలపైనా వీరు రచనలు సాగించారు. కళ, కవిత్వం అనేవి, మనిషి జీవనప్రస్థానంతో పెనవేసుకున్నవి అనీ, మనిషి నిరంతరం జ్ఞానాన్ని అన్వేషిస్తూ ఉంటాడనీ ఈ కవిత్వం తెలుపుతుంది. మాణిక్యవీణను మీటి, మానవీయరాగాల్ని పలికించిన ఈ కవిత, చారిత్రక ఘట్టాల్ని తరిచి చూపి, మనిషి శాశ్వతత్వాన్ని తెలుపుతుంది. ఉద్దేశం : నేటితరం సాంకేతిక రంగంలోని అభివృద్ధిని మాత్రమే, అభివృద్ధి అనుకుంటోంది. కళలనూ, సాహిత్యాన్ని విడిచిపెడుతోంది. మానవ జీవితంతో పెనవేసుకున్న కళలూ, సాహిత్యం అనేవి. మానవుడికి అనాదిగా సంక్రమించిన ఆస్తి అని తెలియపరుస్తూ, విజ్ఞాన మార్గంలో ప్రయాణంచేసి, సంస్కృతిని గౌరవిస్తేనే మనిషి శాశ్వతుడు అవుతాడని తెల్పుడమే ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

పాఠ్యభాగ వివరాలు

ఈ పాఠ్యభాగం ‘వచన కవిత’ అనే సాహిత్య ప్రక్రియకు చెందినది. వచన కవిత : పద్యాలలో, గేయాలలో ఉండే ఛందస్సు, మాత్రాగణాలు వంటి వాటితో సంబంధం లేకుండా, వ్యాహారిక భాషలో రాసే కవితను ‘వచన కవిత’ అంటున్నారు. చిన్న చిన్న పదాలతో, వాక్యాలతో ధ్వని గర్భితంగా ఉండే కవితయే ‘వచన కవిత’. ఈ పాఠం విద్వాన్ విశ్వం రచించిన ‘రచనా సంపుటి’ లోనిది.

పాఠ్యభాగం	:	“మాణిక్యవీణ”	
రచయిత	:	విద్వాన్ విశ్వం	
జననం	:	అనంతపురం జిల్లా తరిమెల గ్రామంలో జన్మించారు.	
జన్మించిన తేదీ	:	21, అక్టోబరు 1915 (21.10.1915)	
కవి పరిచయం	:	“ఇంత మంచి పెన్నతల్లి, ఎందుకిట్లుమారెనో? ఇంత మంది కన్నతల్లి ఎందుకెండి పోయెనో? అని ఆవేదనతో ‘పెన్నేటి పాట’ ను రచించిన మానవీయ కవి ఇతడు. ఈయన సాహితీవేత్త, రాజకీయ నాయకుడు. పత్రికా సంపాదకుడు.	
కవి పూర్తిపేరు	:	‘మీసరగండ విశ్వరూపాచారి’	
తల్లిదండ్రులు	:	తల్లి లక్ష్మమ్మ, తండ్రి రామయ్య	
రచయిత పనిచేసిన పత్రికలు	:	సంస్కృతాంధ్రాంగ్లభాషా పండితులయిన విశ్వంగారు, మీజాన్, ప్రజాశక్తి, ఆంధ్రప్రభ, ఆంధ్రజ్యోతి పత్రికల్లో వివిధ హెచ్చాదాల్లో పనిచేశారు.	

సాహిత్య సేవ : అనేక సంస్కృత గ్రంథాల్ని తెలుగులోనికి అనువదించారు. అందులో భట్టబాణుడు రచించిన ‘కాదంబరి’ గద్యకావ్యం కూడా ఒక్కటి.

ఈయన పత్రికలో నిర్వహించిన

కొన్ని శీర్షికలు = 'అవి - ఇవి' తెలుపు - నలుపు, 'మాణిక్యవీణ' వంటి శీర్షికలు ప్రసిద్ధాలు.

విశ్వంగారి

సంపాదకీయాలు = భాష సాహిత్యం, సమాజం, నైతిక విలువలు మొదలయిన అంశాలపై వీరు రాసిన సంపాదకీయాలు ఆచంద్రతారారంగంగా నిలుస్తాయి.

రచనలు = 'ప్రేమించాను' అనే నవలనూ, "ఒకనాడు", "పెన్నేటిపాట" అనే కావ్యాలనే రాశారు.

సన్మానాలు = వివిధ విశ్వవిద్యాలయాలు విద్వాన్ విశ్వంగార్కి "కళాప్రపూర్ణ", "డి.లిట్" వంటి డిగ్రీలను ఇచ్చి గౌరవించాయి.

అస్తమయం (మరణం) = 19, అక్టోబరు 1987 (19.10.1987)

పాఠ్యభాగ సారాంశం

మంత్రాలతో చింతకాయలు ఎలా రాలవో, అలాగే పద్యాల ధాటితో చింతు తొలగిపోవు. యంత్రాలతో రోగాలు నయం కానట్లే, తంత్రాలతో సమాజ సమస్యలు దారికిరావు.

కడుపులో కేన్నరుతో సంఘం బాధపడుతూ ఉంటే, అంతరిక్షంలోకి రాకెట్లు పంపితే మాత్రం ఏ ప్రయోజనం ? మనిషి పుట్టగానే ప్రకృతిని చూచి అనందించాడు. దాన్ని తన ఆధీనంలోకి తెచ్చుకోవాలని అతడు ప్రయత్నించాడు. ప్రకృతిలోని రంగులనూ, ధ్వనులనూ అనుకరించాడు.

మానవుడు గుహలలో జీవించే ఆదిమకాలలోనే, గోడలపై జంతువుల బొమ్మలు గీశాడు. ఎండిన చెట్లు చిగిరేలా పాడాడు. గజైకట్టి నాట్యం చేశాడు. చక్కని తీరుగా పదాలు పాడుకున్నాడు.

'చక్రం' కనుక్కొన్న రోజు, కళలను పండించిన రోజు గొప్పరోజులు. మానవచరిత్రలో అవి అన్నీ పండుగరోజులు.

కళలు, కవితలు, విజ్ఞానం, ప్రజ్ఞానం కలగలసి, మానవుడిని మహోన్నతంగా నడిపిస్తాయి. ఈ విధంగా నేలనుండి ఎదిగి మానవుడు ఆకాశాన్ని అందుకున్న చిన్నవాడు. మానవుడు చిరంజీవి. అతి ప్రచీనుడు.

అనాదిగా నడుస్తున్న ఈ మానవుడి జీవనయాత్రలో, కళాకవితలూ, జ్ఞాన విజ్ఞానాలూ, మానవుడి వెంటనే ఉండి అతనితో నడుస్తూ, అతణ్ణి నడిపిస్తున్నాయి.

అర్థాలు - భావాలు

1 వ గేయం :

మంత్రాలతో చింతకాయలు

రాలనప్పుడు పద్య

సంత్రాసంతో చింతలు

పారిపోతాయా?

యంత్రాలతో జబ్బులు

నయం కానప్పుడు

తంత్రాలతో సమాజరుగ్మతలు

దారికి వస్తాయార్లు

అంటూ అనవచ్చు,

ఔనని కొందఱతో

అనిపించనూ వచ్చు.

అర్థాలు:

మంత్రాలతో చింతకాయలు

రాలనప్పుడు = మంత్రాలు చదివినంత మాత్రం చేత, చెట్టుమీద ఉన్న చింతకాయలు నేలమీదకు రాలి పడని విధంగానే

పద్య, సంత్రాసంతో = పద్యాలు చదివి బెదరించడంతో (పద్యాలు ధాటిగా చదవడం వల్ల)

చింతలు పారిపోతాయా = దుఃఖాలు దూరంగా పారిపోవు గదా !

(దుఃఖాలు పోడానికి దేవలతలను పద్యాలతో ప్రార్థించినా, ప్రయోజనం లేదని భావం)

యంత్రాలతో జబ్బులు

నయం కానప్పుడు = యంత్రాలు ఉపయోగించి వైద్యం చేసినా, రోగాలు తగ్గనట్లే

సమాజ రుగ్మతలు = మానవ సంఘము యొక్క జబ్బులు (సామాజిక సమస్యలు)

దారికి వస్తాయా = దారికి రావు (తొలగిపోవు)

అంటూ అనవచ్చు = అని చెప్పతూ ఉండవచ్చు

ఔనని = అది నిజమేనని

అనిపించనూ వచ్చు = కొందరి చేత చెప్పించవచ్చు

భావం : “మంత్రాలతో చింతకాయలు రాలని విధంగనే, స్తోత్ర పద్యాల ధాటికి చింతలు దూరం కావు. యంత్రాలతో రోగాలు తగ్గని విధంగనే, తంత్రాలతో అనగా మాయ మాటలతో సమాజంలోని సమస్యలు తొలగిపోవు.” అని కొండు అంటారు. ఆ మాట నిజమే అని, మరికొందరు చేత కూడా అనిపించవచ్చు. కొందరు ఈ మాటలను అంగీకరించినట్లు నటిస్తారు. (యాధార్థమైన కార్యాచరణ, నిబద్ధత, అంకితభావం అన్న వానితోనే, సమాజంలోని సమస్యలు పరిష్కారం అవుతాయని కవి గారి ఉద్దేశ్యం.

2వ గేయం : “పొట్టలోని పుట్టకురుపుతో సంఘం
కట్టెదుట కళవళపడి పోతుంటే
నిట్టనిలువున రోదసిలోనికి
కట్టలు కట్టుకొని దూసుకొనిపోయి
కట్టుకొని పోయేదేమిటని
అంటే అననూవచ్చు
ఔనని కొందఱతో
అనిపించనూవచ్చు

అర్థాలు :

పొట్టలోని, పుట్టకురుపుతో = కడుపులోని కేస్తర్ వ్యాధితో

సంఘం = సమాజం

కట్టెదుట = మన ఎదురుగానే

కళవళపడి పోతుంటే = తొట్రుపాటు పడిపోతూ ఉంటే (కలవరపడిపోతూ ఉంటే) (కడుపులోని భయంకర వ్యాధిలా, సమాజంలో ఉన్న అసమానతలు అనే రోగాలు, కంటిముందు కనబడుతూ కలవరపెడుతూ ఉన్నాయని భావము).

నిట్టనిలువున రోదసిలోనికి = నిటారుగా అంతరిక్షంలోకి

కట్టలు కట్టుకొని = గుంపులు గుంపులుగా

దూసుకుపోయి = పైకి వెళ్ళి

కట్టుకొని పోయేది	=	సాధించేది
ఏమిటని (ఏమిటి + అని)	=	ఏముందని (ఓరిగేది ఏముందని)
అంటే అనవచ్చు	=	కొందరు అనడానికి వీలుంది (కొందరు అంటారు)
ఔనని	=	వారు చెప్పింది నజమని అనిపించనూ వచ్చు. కొందరి చేత చెప్పించనూవచ్చు

భావం : ఒక పక్క కడుపులోని భయంకర వ్యాధి కేన్సర్ లా, సమాజంలోని అసమాతలు అనే రోగాలు మన కళ్ళ ముందు కన్పిస్తూ కలవరం కల్గిస్తున్నాయి. మరోపక్క అంతరిక్షంలోకి ఉపగ్రహాలు దూసుకుపోతూ, శాస్త్ర సాంకేతిక ప్రగతి సాధించబడుతోంది. అటువంటి రోగాల వంటి సమాజ సమస్యలను తీర్చకుండా, అంతరిక్ష యాత్రలవల్ల ఒరిగేది ఏముందని కొందరు అనవచ్చు. మరికొందరి చేత కూడా అలా ప్రశ్నించేటట్లు చేయవచ్చు.

(శాస్త్ర సాంకేతిక ప్రగతితో సమానంగా, సామాజిక జీవన పరిస్థితులు బాగుపడటంలేదని, సగటు జీవి ఇంకా పాతాళంలోనే ఉన్నాడనీ రచయిత ఉద్దేశ్యము (కవి భావన).

ఆలోచించండి - చెప్పండి

1. ఈ కవితలో ప్రాసపదాలు ఏమున్నాయి?
- జ. కవితలో ప్రాసపదాలు : 1) యంత్రాలు - తంత్రాలు 2) అనవచ్చు - అనిపించనూవచ్చు 3) కట్టలు కట్టుకొని - కట్టుకొని, మంత్రాలు - సంత్రాసం, చింతకాయలు - చింతలు అనేవి కూడా ప్రాస పదాలే.
2. “అంటే అనవచ్చు, ఔనని కొందఱతో అనిపించనూవచ్చు” అనే వాక్యాల ద్వారా మీరేమి గ్రహించారు?
- జ. “అంటే అనవచ్చు” - అంటే, కొందరు ఆ మాటలను అంగీకరించి, తాము కూడా ఆ మాటలు అనవచ్చును అని అర్థం. “ఔనని కొందఱతో అనిపించనూవచ్చు” అంటే, తాను చెప్పిన మాటలు సరియైనవే అని, మరి కొందరిని బలవంతం చేసి. వారిచేత కూడా అలాగే చెప్పించవచ్చును అని అభిప్రాయం.
3. ‘సమాజ రుగ్మతలు’ అంటే ఏమిటి? కొన్ని ఉదాహరణలు చెప్పండి.
- జ. ‘సమాజ రుగ్మతలు అంటే సమాజానికి అనగా సంఘానికి పట్టిన జబ్బులు.
 - 1) అంటరానితనాన్ని పాటించడం
 - 2) కులమతభేదాలు పాటించడం
 - 3) మూఢనమ్మకాలు కలిగియుండడం
 - 4) అవినీతి దురాచారం వంటివి.
4. “పొట్టలోని పుట్ట కురుపుతో సంఘం కట్టెదుట కళవళ పడిపోవడం” అంటే ఏమిటి?
- జ. ‘పుట్టకురుపు’ - అంటే కేన్సర్ రోగం. పొట్టలో కేన్సరు రావడం అని భావం. సంఘంలోని సామాజిక సమస్యలను, కవి ఇక్కడ పొట్టలోని పుట్టకురుపులని చెప్పాడు. ఇక్కడ పొట్టలో పుట్టకురుపు అనేది. సంఘంలో పెరిగిన సామాజిక సమస్యలకు ప్రతీక.

3వ గేయం :

“మనిషి కనువిచ్చినప్పుడే
 వాని అందచందాలు చవిగొన్నాడు.
 ఆనాడే ప్రకృతిని
 అధీనం చేసుకోవడానికీ
 అందలి రంగులనూ రవళినీ
 అనుకరించడానికీ కూడా ఆయత్తమయినాడు.
 గుహలలో నివసించేనాడే
 గోడలపై గుర్రాలూ, జింకలూ గీసుకున్నాడు

అర్థాలు :

మనిషి కనువిచ్చినప్పుడే	=	మనిషి కళ్ళు తెరవగానే (అంటే పుట్టిన వెంటనే కళ్ళు తెరవగానే)
దాని అందచందాలను	=	తనచుట్టూ ఉన్న ఆ ప్రకృతి యొక్క అందాలను
చవిగొన్నాడు	=	అనుభవించాడు (అందాలను చూసి పరవశించి పోయాడు)
ఆనాడే	=	ఆ ప్రకృతిని అందాలను చూచి పరవశించిన రోజుననే
ప్రకృతిని	=	తనచుట్టూ ఉన్న ప్రకృతిని
అధీనం చేసుకోవడానికి	=	లోంగదీసుకోవడానికి, ప్రయత్నించాడు.
అందలి రంగులను	=	ఆ ప్రకృతిలోని రంగులనూ
రవళినీ	=	ధ్వనినీ
అనుకరించడానికి కూడా	=	ప్రకృతిలోని రంగులనూ, ధ్వనులనూ చూచి, తాను కూడా అలా ధ్వని చేస్తూ అనుకరించడానికి.

ఆయత్తమయినాడు	:	సిద్ధమయ్యాడు (ప్రయత్నించాడు)
గుహలలో నివసించేనాడే	:	ఆదిమానవుడు ఇళ్ళు నిర్మించడం తెలియక గుహలలో నివసించే రోజుల్లోనే
గోడలపై	:	గుహలలోని గోడలమీద
గుర్రాలూ, జింకలూ	:	గుర్రాలు, జింకలు వంటి జంతువులు చిత్రాలు
గీసుకున్నాడు	:	చిత్రించాడు (అంటే తనలోని చిత్రలేఖన నైపుణ్యాన్ని మెరుగు పరచుకున్నాడు) (అంటే మనిషి ఆదిమకాలం నుండి, కళలతో సహజీవనం సాగించాడన్న మాట.)

భావం : మనిషి కళ్ళు తెరవగానే తనచుట్టూ ఉన్న ప్రకృతి అందచందాల్ని చూసి పరవశించాడు. ఆనాటి నుండి ప్రకృతిని తన ఆధీనంలోకి తెచ్చుకోవడానికి ప్రయత్నం చేశాడు. ప్రకృతిలోని రంగుల్ని, రకరాల ధ్వనుల్ని అనుకరించడానికి సిద్ధమయ్యాడు. ప్రకృతితో సంపూర్ణంగా తాదాత్మ్యం చెందాడు. మానవుడు పుట్టి గుహలలో నివసించే తొలినాళ్ళలోనే, ఆ గుహల గోడలపై, గుర్రాల్ని, జింకల్ని గీస్తూ తన చిత్రలేఖనంలోని నేర్పును మెరుగుపరచుకున్నాడు.

విశేషం : ప్రకృతిని ఆధీనంలోకి తెచ్చుకోవడానికి ప్రయత్నించాడంటే, నీటి ప్రవాహాలకు అడ్డుకట్టలు వేసి, విద్యుచ్ఛక్తి తయారు చెయ్యడం, పొలాలకు నీరు అందించడం, గాలి మరల ద్వారా నీటిని పైకి తోడడం వంటి పనులు చెయ్యడం కావచ్చు.

ప్రకృతిలోని రంగుల్ని అనుకరించడం అంటే, అటువంటి రంగుల బట్టలు ధరించడం, ఆ రంగులను ఇళ్ళకు వెయ్యడం, ఆ రంగులతో బొమ్మలు గీయడం వంటి పనులు కావచ్చు

ధ్వనుల్ని అనుకరించడం అంటే, పక్షుల్లా కూయడం, (కోకిలల వలె), పక్షినాదాలవలె సంగీతం పాడడం వంటివి కావచ్చు.

4వ గేయం :

కాడు వీచినప్పుడే
మోడుల చివురించేలా
పాడడం ఆరంభించినాడు
గులకతాల ములుకుమీదే
గొబ్బున కాలికి గజ్జె కట్టినాడు.

అర్థాలు :

కాడు, వీచినప్పుడే	=	అడవి, విసిరినప్పుడే (అడవిలో తిరిగే రోజులలోనే)
మోడులు, చివురించేలా	=	ఆకులురాలిన చెట్టు చిగిరించేలా (ఎండిన చెట్టు చిగిర్చేలా)
పాడడం ఆరంభించినాడు	=	పాటపాడడం మొదలు పెట్టాడు.
గులకతాల	=	గులకరాళ్ళు

ములుకుమీదే	=	మొనదేలిన భాగం మీదే
గొబ్బున	=	శ్రీఘ్రముగా
కాలికి	=	తన కాలికి
గజ్జ కట్టినాడు	=	గజ్జలు కట్టుకొని నాట్యం చేశాడు.

5వ గేయం :

దిక్కులు పిక్కటిల్లేలా
ఘీంకరించుటే కాదు
మొక్కలు నిక్కి చూచేలా
చక్కని నొక్కులతో
చిక్కని పదాలు పాడుకొన్నాడు

అర్థాలు :

దిక్కులు	=	దశదిశలూ
పిక్కటిల్లేలా	=	నిండేలా (ప్రతిధ్వనించేలా)
ఘీంకరించుటే కాదు	=	ఘీంకారం చేయడమే కాదు
మొక్కలు	=	వృక్షాలు
నిక్కి చూచేలా	=	పైకి తలలు ఎత్తి చూసే విధంగా
చక్కని నొక్కులతో	=	అందముగా వంకలు సవరిస్తూ
చిక్కని పదాలు	=	మనస్సుకు హత్తుకొనే గేయాలు
పాడుకున్నాడు	=	గానం చేశాడు

భావం : పది దిక్కులూ అదిరేలా గర్జించాడు. అంతేకాదు. మొక్కలు తలెత్తిచూచేలా, సుకుమార స్వరాల నొక్కులతో మనస్సుకు హత్తుకొనే పాటలు పాడాడు.

6వ గేయం :

“చక్రం కనుక్కున్న రోజెంత
చరిత్రలో ప్రముఖ దినమో
చరచరా నాలుగు గీతలతో ఓ ఆకారం
వీరచించిన రోజు అంతే ప్రముఖం
నిప్పును కనుక్కున్న నాడెంత శుభదినమో
తప్పటడుగులు మాని
తాండవం చేసిననాడు అంతే శుభదినం.

అర్థాలు :

చక్రం కనుక్కున్న రోజు	=	చక్రాలను కనిపెట్టిన రోజు ఎంతగా (యంత్రాలను చక్రాలతో తిప్పిన పారిశ్రామికాభివృద్ధి ప్రారంభమైన రోజు)
ఎంత చరిత్రలో	=	మానవ వికాస చరిత్రలో
ప్రముఖదినమో	=	ఎంతగా ముఖ్యమైన రోజో
చర, చరా గబగబా	=	
నాలుగు గీతలతో	=	నాలుగు గీతలు గీయడం ద్వారా

ఓకారం	:	ఒక అక్షరం ఆకారం
విరచించిన రోజు	:	విశేషంగా రాసిన రోజు
అంతే ప్రముఖం	:	అంతే ముఖ్యం
నిప్పును కనుక్కున్నాడు	+ ఎంత :	నిప్పును గూర్చి తెలుసుకొని ఆదిమానవుడు వస్తువులను ఉడికించి తిన్నరోజు
ఎంత శుభదినమో	:	మానవ వికాస చరిత్రలో ఎంత మంచిరజో
తప్పటడుగులు మాని	:	చిన్నపిల్లలు పాదాలు నిలువలేక, తడబడుతూ అడుగులు వేసినట్లు నడవడం మాని (చక్కగా నిలబడి)
తాండవం చేసిననాడు	:	శివునివలె తాండవ నృత్యం చేసిన రోజు
అంతే శుభదినం	:	మానవాభ్యుదయ చరిత్రలో అంతే మంచిరోజు.

భావం : చక్రం కనుగొన్న రోజు మానవ వికాస చరిత్రలో ఎంత ప్రముఖమైనదో, చకచకా నాలుగు గీతలతో అక్షరలిపిని కనుగొన్నరోజు కూడా అంతకన్నా విశేషమైనది. చక్రం కనుక్కున్న రోజు, మానవుని ప్రయాణానికి, చలనానికి, యంత్రాలు తిరగడానికి దోహదపడిన మంచిరోజు, అలాగే నాలుగు గీతలతో అక్షర లిపిని కనుక్కున్న రోజు సహితం, భావ వినిమయానికి అది వేదికగా నిలచింది. సృజనాత్మక ప్రపంచంలోకి అది దారి చూపింది.

నిప్పును కనుక్కున్న రోజు ఎంత గొప్పదో, తప్పటడుగులు మాని, మహోన్నత నాట్యాలు చేసిన రోజు కూడా అంతే గొప్పది. ఈ మార్పులు మానవుడు రాతియుగం చీకట్లను చీల్చుకొని, నవీన వైజ్ఞానికయుగం వెలుతురులోకి ప్రవేశించిన గొప్ప రోజులని కవి భావించాడు.

ఆలోచించండి - చెప్పండి

1. ప్రకృతికీ మనిషికి ఉండే సంబంధం ఏమిటి?
జ. మనిషి కళ్ళు తెరవగానే తనచుట్టూ ఉన్న ప్రకృతి యొక్క అందచందాలకు పరవశుడయ్యాడు. ప్రకృతిని అతడు తన అధీనంలో ఉంచుకోవడానికి కూడా ప్రయత్నం చేశాడు. ప్రకృతిలోని రంగుల్ని, ధ్వనుల్ని అనుకరించడానికి ప్రయత్నం చేశాడు. ఈ విధంగా ప్రకృతితో మనిషి తాదాత్మ్యం చెందాడు.
2. ఈ కవితలో పద సౌందర్యంతో వినసాంపుగా ఉన్న పదాలు ఏవి?
జ. వినసాంపైన పదాలు :
1) అందచందాలు 2) రంగులనూ - రవళినీ 3) గుర్రాలూ - జింకలూ
4) మోడులు చివురించేలా 5) కాలికి గజ్జకట్టినాడు 6) దిక్కులు పిక్కటిల్లేలా
7) చక్కని నొక్కులు 8) మొక్కులు నిక్కి చూచు 9) విరచించిన రోజు
10) తప్పటడుగులు
3. చక్రం కనుగొనడం, నిప్పును కనుగొనడం చరిత్రలో అతి ముఖ్యమైనవని ఎందుకంటారు?
జ. 1) చక్రం కనుగొనడం : చక్రాన్ని కనుగొన్న తరువాతే బళ్ళు, రిక్షాలు, సైకిళ్ళు, మోటారు సైకిళ్ళు, రైళ్ళు, యంత్రాలు వగైరా వాడుకలోకి వచ్చాయి. నేటి పారిశ్రామిక అభివృద్ధి అంతా 'చక్రం' తిరగడం మీదే ఆధారపడింది.
2) నిప్పును కనుగొనడం : చెకుముకి రాయితో దూదిని వెలిగించి నిప్పును తయారుచేశారు. నిప్పు గురించి తెలియని ఆదిమానవుడు మొదట వచ్చి పదార్థాలు తిన్నాడు. పచ్చిమాంసం తిన్నాడు. నిప్పు కనిపెట్టాక పదార్థాలను ఉడకబెట్టి, రుచికరంగా తిన్నాడు. కాబట్టి, నిప్పును కనుగొనడం, చక్రంను కనుగొనడం అనేవి ఆధునిక నాగరికతకు, మానవ ప్రగతికి సంకేతాలు.
4. 'తప్పటడుగులు మాని తాండవం చేసిననాడు శుభదినం' అంటే ఏమిటి?
జ. చిన్నపిల్లలు తప్పటడుగులు వేస్తారు. నడకలు నేర్చాక తాండవం నృత్యం చేస్తారు. మనిషి రాతియుగంనాటి చీకటిని

చీల్చుకొని, నవీన విజ్ఞానపు వెలుతురులోకి ప్రవేశించడాన్నే తాండవ నృత్యంగా కవి సంకేతించాడు.

7వ గేయం :

“కిలకిలలు మాని కలభాషలు నేర్చుకున్న రోజు
అలతి మాటలతో పదాలల్లుకున్న రోజు
కలమ ధాన్యం పండించుకున్న రోజు
కళలను పండించుకున్న రోజు
అన్నీ గొప్ప రోజులే
మానవ చరిత్రలో
అన్నీ అసాధారణ పర్వదినాలే”

అర్థాలు :

కిలకిలలు మాని = మనిషి ఏదో స్పష్టత లేని కిల కిల ధ్వనులు (అరుపులు) చేయడం మానివేసి
కలభాషలు, నేర్చుకొన్న రోజు = మనిషి ధ్వనులు (అరుపులు) చేయడం మానివేసి
కలభాషలు, నేర్చుకొన్న రోజు = అవ్యక్త మధురమైన భాషలు మాట్లాడటం నేర్చిన రోజు
అలతి మాటలతో = చిన్న చిన్న పదాలతో
పదాలల్లుకున్న రోజు = జానపద గీతాలు రాయడం నేర్చిన రోజు
కలమధాన్యం, పండించు
కొన్న రోజు = వరిధాన్యం, భూమి నుండి పండించడం నేర్చిన రోజు
కళలను పండించు
కొన్న రోజు = 64 కళలనూ (విద్యలను) నేర్చుకొన్న రోజు
అన్నీ గొప్ప రోజులే = మానవ చరిత్ర మహోల్లాసంలో పైన చెప్పినవన్నీ గొప్ప రోజులే
మానవ చరిత్రలో = మనిషి రాతియుగం నుండి నేటి వౌజ్ఞానిక దాకా యుగంలోకి అడుగు పెట్టే
దాకా నడచిన చరిత్రలో

అన్నీ అసాధారణ
పర్వదినాలే = అన్నీ, బహుగొప్ప పండుగ రోజులే

భావం : మనిషి అరుపులు, కిలకిలు విడిచి అర్థవంతమైన భాషలు నేర్చుకొన్న రోజు, ఆ భాషా పదాలతో జానపద గీతాలు

అల్లుకొన్న రోజు, సారవంతమైన భూమి నుండి వరిపంట పండించిన రోజు, తన మానసికమైన ఉల్లాసానికై

మానవుడు కళలను నేర్చుకొన్న రోజు (ఆవిష్కరించిన రోజు). ఈ విధంగా అన్నీ గొప్ప రోజులే. మానవుని జీవన

పరిశ్రమ చరిత్రలో నిలిచిన అసాధారణ సంఘటనలు జరిగిన ప్రతిదినమూ శుభదినమే.

విశేషం : ఆదిమ దశనుండి నేటి ఆధునిక దశ వరకు మనిషి చేసిన ప్రయాణంలో ప్రతి విషయమూ ఎంతో

అపురూపమైనదని కవి భావించాడు. మొదట్లో మనిషి సరిగా మాటలాడలేక భాష రాక కిచ కిచ ధ్వనులు

చేసేవాడట.

8 వ గేయం :

“అలా అలా కలగలిపి
పెనవేసుకొని
కళలూ కవితలూ
విజ్ఞానం ప్రజ్ఞానం

తళతళలతో తన్ను నడిపింపగా
మిన్నులు పడ్డ చోటునుండి
తిన్నగా ఎదిగి మిన్నందుకుంటున్న
చిన్నవాడు మానవుడు
చిరంజీవి మానవుడు
చిరంతనుడు మానవుడు.”

అర్థాలు :

అలా అలా కలగలిపి	=	ఆ విధంగా కలిసిమెలిసి పెనవేసుకొని,మెలివేసుకొని
కళలూ, కవితలూ	=	లలితకళలూ, కవిత్వాలే
విజ్ఞానం, ప్రజ్ఞానం	=	శాస్త్రజ్ఞానం, తెలివి
తళతళలతో తన్ను	=	మానవుణ్ణి మహూజ్ఞులంగా
నడిపింగా	=	తీర్చిదిద్దగా
మిన్నులు పడ్డచోటు నుండి	=	ఆకాశం నేలమీదకు పడినట్లు, కంటికి కనిపించే బహుదూర ప్రదేశంలో నుండి
తిన్నగా ఎదిగి	=	నిటారుగా పెరిగి
మిన్నందుకుంటున్న	=	ఆకాశాన్ని తాకిన
(మిన్ను + అందుకుంటున్న)	=	(అభివృద్ధియైన)
చిన్నవాడు మానవుడు	=	చిన్ని మానవుడు (పిల్లవాని వంటి మానవుడు)
చిరంజీవి మానవుడు	=	చాలాకాలంగా జీవిస్తున్నవాడు ఈ మానవుడు
చిరంతనుడు మానవుడు	=	ప్రాచీన కాలం నుండి ఉన్నవాడు ఈ మనిషి

భావం : ఆ విధంగా కలగలిపిపోయి, ఒకదానితో ఒకటి పెనవేసుకొని, (అల్లుకొని) కళలూ, కవిత్వమూ, విజ్ఞానమూ అనేవి మనిషిని మహా ప్రకాశవంతంగా నడిపిస్తున్నాయి.

ఈ విధంగా బహుదూరపు నేల నుండి తిన్నగా ఎదిగి, ఆకాశాన్ని ఈ చిన్న మానవుడు అందుకున్నాడు. ఈ మానవుడు చిరంజీవి. ఈ మానవుడు మిక్కిలి ప్రాచీనుడు.

9వ గేయం :

అనాదిగా నడుస్తున్న ఈ మహాప్రస్థానంలో
అతగానిని వదలని
జతలు కళా కవితా
జ్ఞానం విజ్ఞానం వానితో నడిచేవీ
వానిని నడిపించేవీ అవే -
అవే కళాకవితా
జ్ఞానం విజ్ఞానం
ప్రజ్ఞానం

అర్థాలు :

అనాదిగా నడుస్తున్న	=	(అనాది = మొదలులేనిది) (చిరకాలంగా సాగుతున్న)
ఈ మహాప్రస్థానంలో	=	ఈ జీవనయాత్రలో (రాతియుగం వరకూ సాగించిన జీవన యాత్రలో)
అతగానిని వదలని	=	ఆ మానవుణ్ణి విడిచిపెట్టని

కళా కవితా జ్ఞానం	=	కళల యొక్క కవితల యొక్క జ్ఞానం
విజ్ఞానం	=	తెలివి
వానితో నడిచేవీ	=	ఈ కవితా కళలు మానవునితో పాటే నడుస్తాయి
అవే అవే	=	ఆ కవిత్వమూ, ఆ కళ
కళా కవితా జ్ఞానం	=	కళల, కవితల జ్ఞానమూ
విజ్ఞానం, ప్రజా & ఇనం	=	శాస్త్రజ్ఞానం, తెలివి అన్నవే మానవుని నడిపిస్తాయి. అంటే మానవుడి జీవనచరిత్రలో కళలు, కవిత, జ్ఞానం. విజ్ఞానం అన్నవి కలసిమెలసిపోయి

అతణ్ణి అవే నడిపిస్తున్నాయని కవి చెప్పాడు.

భావం : కళలతో, విజ్ఞాన కాంతులతో సాగించిన జీవనయాత్రలో నేలనుండి ఆకాశానికి ఎగిరిన చిన్నమానవుడు, శాశ్వతుడు అయ్యాడు. మానవుడి జీవన ప్రస్థానంలో మానవుణ్ణి విడిచిపెట్టనివి 1) కళలు 2) కవితలు 3) జ్ఞాన విజ్ఞానాలు.

మానవుడు జీవితయాత్రలో ఎదురయ్యే అలసటనూ, యాంత్రికతనూ దూరం చేయడానికి అతడు కళలనూ, కవితలనూ ఆలంబనంగా చేసుకున్నాడు. మానవుడు విజ్ఞాన మార్గంలో ప్రయాణించాడు. మానవుణ్ణి ఆ కళా కవితలే నడిపించాయి. మానవుడు వాటితోనే నడుస్తున్నాడు.

మనిషి మరణించినా అతడి మేధస్సులోంచి ఆవిష్కృతమైన కళ, కవిత్వం, విజ్ఞానం, సకల మానవులకూ దిశా నిర్దేశం చేస్తాయి. అవి మానవుణ్ణి శాశ్వతం చేస్తాయి.

ఆలోచించండి - చెప్పండి

1. కవి వేటిని గొప్పరోజులన్నాడు? ఎందుకు?

జ. మానవుడు

- 1) కిలకిలలు మాని కలాభాషలు నేర్చుకొన్నరోజు.
- 2) చిన్నచిన్న మాటలతో జానపదాలు అల్లుకొన్నరోజు
- 3) వరిధాన్యం పండించుకున్నరోజు.
- 4) కళలను పెంపొందించుకున్న రోజు గొప్ప రోజులని కవి చెప్పాడు.

ఎందుకంటే మానవుడు కళలను కవితలను ఆధారం చేసుకొని, నాడు విజ్ఞాన మార్గంలో ప్రయాణించాడు.

2. మీ దృష్టిలో ఏవి గొప్పరోజులు? ఎందుకు?

- జ. 1) మానవుడు చంద్రమండలానికి విహారయాత్రలు వెళ్ళి తిరిగివచ్చిన రోజు.
2) మానువులందరికీ ప్రభుత్వం కూడు, గూడు, గుడ్డ సమకూర్చకలిగిన రోజు.
3) చదివిన ప్రతివానికీ మంచి ఉద్యోగం దొరికినరోజు, గొప్పరోజులని నా అభిప్రాయం.

ఎందుకంటే శాస్త్ర విజ్ఞానం ఆనాడు ఫలోన్ముఖం అయ్యింది. ప్రజలు అందరూ సుఖవంతంగా తమ జీవన యాత్ర సాగిస్తారు.

3. 'కళలూ, కవితలూ - పెనవేసుకోవడం' అనే వాక్యాలను సమర్థిస్తూ మాట్లాడండి.

జ. మానవుల జీవిత చరిత్రలో ఏనాడు కళలూ, కవితలూ పెనవేసుకొంటాయో, ఆరోజు మానవచరిత్రలో పండుగరోజు అని కవి చెప్పాడు. లలిత కళలయిన సంగీతం, కవిత్వం, చిత్రలేఖనం, నాట్యం అనేవి మానవుడి జీవితాన్ని సుఖమయం చేస్తాయి. కవిత్వం, కళలు అనేవి సకల మానవాళికి దిశా నిర్దేశం చేస్తాయి. అందుకే మానవుల బ్రతుకలో అవి అంతర్భాగంకావాలి. కళలు, కవితలు మానవుడి జీవితంలో ఎదురయ్యే అలసటనూ, యాంత్రికతనూ దూరం చేసి, ఆనందాన్ని ఇస్తాయి.

4. "మిన్నండుకుంటున్న చిన్నవాడు" అని కవి ఎందుకన్నాడు కవి?

జ. మానవుడు ఆదిమకాలంలో అనగా రాతియుగం రోజుల్లో నాగరికత లేకుండా జీవించేవాడు. అంటే బట్ట కట్టుకోవాలని కూడా తెలియని చిన్నపిల్లవాడిలా చిన్నవాడుగా ఉన్నాడు.

ఇప్పుడు వౌజ్ఞానిక యుగంలో కళలతో, కవిత్వంతో మిన్ను అందుకున్నాడు. అంటే ఆకాశం ఎత్తుకు పెరిగాడు. అంటే వౌజ్ఞానికంగా అభ్యున్నతిని పొందాడని భావం.

ఇవి చేయండి

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

1. 'మాణిక్యవీణ' శీర్షికన ఉన్న కవిత విన్న తర్వాత, మీకు ఎలాంటి అనుభూతి కలిగిందో చెప్పండి.

జ. మానవుని జీవితయాత్రలో కళ, కవిత్వం పెనవేసుకున్నాయనీ, అవే మానవుడు వెంట ఉండి మానవుణ్ణి నడిపిస్తున్నాయని అనుభూతి కలిగింది. మానవుడు నిత్యం జ్ఞానాన్ని అన్వేషిస్తాడని అనుభూతి కలిగింది. మానవ జీవితంతో పెనవేసుకున్న కళలు, సాహిత్యం అన్నవి, మానవుడికి అనాదిగా సంక్రమించిన ఆస్తి అనీ, మానవుడు విజ్ఞాన మార్గంలో ప్రయాణిస్తూ, సంస్కృతిని గౌరవిస్తే చిరంజీవి అవుతాడనీ అనుభూతి కలిగింది. శాస్త్ర సాంకేతిక ప్రగతితో సమానంగా సామాజిక జీవనశైలి కూడా ఎదగాలని అనుభూతి కలిగింది.

2. 'మాణిక్యవీణ వచన కవితను భావయుక్తంగా పాడండి. దీని భావాన్ని సొంతమాటల్లో చెప్పండి.

జ. వచన కవితను భావయుక్తంగా పాడడం, మీ గురువు గారి దగ్గర నేర్చుకొని పాడండి. మాణిక్యవీణ (భావం సొంతమాటల్లో) (కవితా సారాంశం) : మంత్రాలతో చింతకాయలు ఎలా రాలవో, అలగే స్తుతి పద్యాల ధాటితో చింతలు తొలగిపోవు. యంత్రాలతో రోగాలు నయం కానట్లే, తంత్రాలతో సమాజ సమస్యలు దారికిరావు. కడుపులో కేసరుతో సంఘం బాధపడుతూ ఉంటే, అంతరిక్షంలోకి రాకెట్లు పంపితే మాత్రం ఏం ప్రయోజనం? మనిషి పుట్టగానే ప్రకృతిని చూచి అనందించాడు. దాన్ని తన ఆధీనంలోకి తెచ్చుకోవాలని అతడు ప్రయత్నించాడు. ప్రకృతిలోని రంగులనూ, ధ్వనులనూ అనుకరించాడు. మానవుడు గుహలలో జీవించే ఆదిమకాలలోనే, గోడలపై జంతువుల బొమ్మలు గీశాడు. ఎండిన చెట్లు చిగిర్చేలా పాడాడు. గజ్జెకట్టి నాట్యం చేశాడు. చక్కని తీరుగా పదాలు పాడుకున్నాడు.

'చక్రం' కనుక్కొన్న రోజు, 'లిపి' తో రాసిన రోజు, నిప్పును కనిపెట్టినరోజు, మానవ చరిత్రలో మంచిరోజులు. మానవుడు అర్ధవంతమైన భాషలు నేర్చుకొన్నరోజు, చిన్నమాటలతో జానపదగీతాలు అల్లుకున్న రోజు, ధాన్యంపండించిన రోజు, కళలను పండించిన రోజు గొప్పరోజులు. మానవచరిత్రలో అవి అన్నీ పండుగరోజులు. కళలు, కవితలు, విజ్ఞానం, ప్రజ్ఞానం కలగలసి మానవుడిని మహోన్నతంగా నడిపిస్తాయి. ఈ విధంగా నేలనుండి ఎదిగి మానవుడు ఆకాశాన్ని అందుకున్న చిన్నవాడు. మానవుడు చిరంజీవి. అతి ప్రాచీనుడు. అనాదిగా నడుస్తున్న ఈ మానవుడి జీవనయాత్రలో కళాకవితలూ, జ్ఞాన విజ్ఞానాలూ, మానవుడి వెంటనే ఉండి, అతనితో నడుస్తూ, అతణ్ణి నడిపిస్తున్నాయి.

3. పొట్లపల్లి రామారావు రాసిన కింది కవితను చదివి ప్రశ్నలకు జవాబులివ్వండి.

వచన కవిత :

“ఎన్ని దినములు నీవు, ఇల గడిపినను ఏమి?

ఎన్ని జన్మాళింక, ఎదిరి చూచిన ఏమి?

ఎన్నాళ్ళకైన నీ, ఔన్నత్యమును నీవె

సాధించ వలెనోయి, శోధించ వలెనోయి !

నీలోన వెలుగొందు, నీ స్వశక్తిని మరచి

పరుల పంచల జూడ, ఫలమేమి కలదోయి!”

- అ) పై కవితకు పేరు పెట్టండి.
 జ. పై కవితకు పేరు “స్వశక్తి జెన్నత్యము”.
 ఆ) జెన్నత్యం పొందడానికి, కవి ఏం చేయాలని చెప్తున్నాడు?
 జ. జెన్నత్యం పొందడానికి, స్వశక్తిని వినియోగించి శోధించి సాధించాలని చెప్తున్నాడు.
 ఇ) స్వశక్తికి, ఇతరులపై ఆధారపడడానికి గల తేడా ఏమిటి ?
 జ. స్వశక్తితో శోధిస్తే కార్యం సాధించగలం. పరులపై ఆధారపడితే ఫలితం ఏమీ ఉండదు.
 ఈ) పరుల పంచ : పరుల పంచన పరమాన్న త్రాగడం కన్న, మనం ఇంట్లో గంజి త్రాగడం మేలు.

4. ఈ పాఠంలోని “అంత్యప్రాస” పదాలు వెదకండి. అలాంటివే మరికొన్ని పదాలను రాయండి.

జ. పాఠంలోని అంత్యప్రాస పదాలు :

- 1) అనవచ్చు - అనిపించనూవచ్చు
- 2) ఆరంభించనాడు - కట్టినాడు
- 3) ప్రముఖదినమో - శుభదినమో
- 4) నేర్చుకొన్నరోజు - పదాలల్లు కొన్నరోజు
- 5) పండించుకున్న రోజు - పండించుకున్నరోజు
- 6) చిన్నవాడు మానవుడు - చిరంజీవి మానవుడ - చిరంతనుడు మానవుడు

మరికొన్ని అంత్యప్రాసలు :

- 1) ఆరుద్ర గారి కూనలమ్మ పదాల నుండి :
 - 1) భాగవతమున భక్తి - భారతములో ముక్తి - రామకథయే రక్తి
 - 2) సర్వజనులకు శాంతి - స్వస్తి సంపద క్రాంతి - నే కోరు విక్రాంతి
- 2) గంగాపురం హనుమచ్ఛర్మగారి ‘దుందిభి’ నుండి :
 - 1) జామీ ఫలములై - తాంబూల దళములై - ఇక్షు దండములై
- 3) శ్రీశ్రీ గారి ‘ప్రతిజ్ఞ’ గేయం నుండి :

1) పొలాల నన్నీ - హలాల దున్నీ	2) ఘర్మ జలానికి - ధర్మ జలానికి
3) సంధానిస్తూ - సంరావిస్తూ	4) దారిద్ర్యాలూ - దౌర్జన్యాలూ

5. కింది ప్రశ్నలకు పాఠం ఆధారంగా జవాబులు రాయండి.

- అ) “మంత్రాలతో చింతకాయలు” అనే కవి వేటితో పోల్చాడు?
 జ. మంత్రాలతో చింతకాయలు, పద్యసంత్రాసంతో చింతలుగా, తంత్రాలతో సమాజరుగ్గుతలుగా కవి పోల్చాడు.
 ఆ) కవి వేటిని శుభదినాలని వర్ణించాడు?
 జ. మానవుడు చక్రాన్ని కనుకొన్న రోజునూ, నాలుగు గీతలతో ఒక అక్షరాన్ని విరచించిన రోజునూ, నిప్పును కనిపెట్టిన రోజునూ, కిలకిలు మాని కలభాషలు నేర్చుకున్న రోజునూ, చిన్న చిన్న మాటలతో పదాలు అల్లుకున్న రోజునూ, పరిధాన్యం పండించిన రోజునూ, కళలను పండించుకున్న రోజునూ శుభదినాలని, గొప్ప రోజులనీ అవి పండుగ రోజులనీ కవి వర్ణించాడు.
 ఇ. మానవుణ్ణి శాశ్వతంగా నిల్పేవి ఏవి ?
 జ. కళలు, కవితలు, విజ్ఞానం, ప్రజ్ఞానం కలగలిసి మానవుణ్ణి నడిపిస్తాయి. అప్పుడు మానవుడు నేల నుండి ఆకాశాన్ని అందుకుంటాడు. మానవుడు ఆ విధంగా చిరంజీవి, చిరంతనుడు అవుతాడు. అనాదిగా నడుస్తున్న మానవ మహాప్రస్థానంలో, కళా కవితలు, జ్ఞాన విజ్ఞానాలు అతని వెంట నుండి నడిపస్తూ అతణ్ణి శాశ్వతుణ్ణి చేస్తాయి.
 ఈ. విద్వాన్ విశ్వం గురించి, ఆయన కవితాశైలిని గురించి ఐదు వాక్యాలు రాయండి.
 జ. విద్వాన్ విశ్వం, మానవీయకవి, సాహితీవేత్త, సంస్కృతాంధ్ర, ఆంగ్లభాషలలో పండితుడు, మీజాన్, ప్రజాశక్తి, ఆంధ్రప్రభ. ఆంధ్రజ్యోతి పత్రికలలో వివిధ హోదాలలో పనిచేశాడు.

ఆంధ్రప్రభ వారపత్రికలో ఈయన 'మాణిక్యవీణ' శీర్షికతో కవితలు రాశాడు. మాణిక్యవీణను మీటి. మానవీయరాగాల్ని పల్కించిన ఈ కవిత, మానవుడి చరిత్ర ఘట్టాల్ని తరచి చూపి, మనిషి శాశ్వతత్వాన్ని తెల్పింది. మానవ జీవన ప్రస్థానంతో కళ, కవిత్వం పెనవేసుకున్నాయని, మనిషి జ్ఞానాన్వేషియని ఈ కవిత వెల్లడించింది. ఇది "వచన కవిత" అనే ప్రక్రియ, విశ్వంగారి కవితాశైలికి ఉదాహరణం.

“మానవ చరిత్రలో అన్నీ అసాధారణ పర్వదినాలే”

“తంత్రాలతో సమాజ రుగ్మతలు, దారికి వస్తాయా?” మొ॥నవి.

వ్యక్తీకరణ - సృజనాత్మకత

కింది ప్రశ్నలకు ఐదేసి వాక్యాల్లో జవాబులు రాయండి.

అ. చరిత్రలో మైలురాళ్ళుగా నిల్చిన అంశాలేవి? ఇవి దేనికి ప్రతీకగా భావిస్తున్నావు?

జ. మానవుడు చక్రం కనుక్కున్న రోజు, నాలుగు గీతలతో ఆకారం విరచించిన రోజు, తప్పటడుగులు మాని తాండవం చేసిన రోజు, భాషలు నేర్చుకున్నరోజు, అలతి మాటలతో పదాలు అల్లుకున్న రోజు, ధాన్యం పండించుకున్న రోజు, కళలను పండించుకున్న రోజు మానవ జీవనచరిత్రలో మైలురాళ్ళుగా నిలుస్తాయి.

ఇవి మానవుని జీవనయాత్రలో అభ్యుదయానికి, విజ్ఞానానికి ప్రతీకగా భావిస్తున్నాను.

ఆ. “మిన్నులు పడ్డచోటి నుంచి తిన్నగా ఎదిగి మిన్నందుకుంటున్న చిన్నవాడు మానవుడు” అని కవి వర్ణించాడు ఈవాక్యాల మీద నీ అభిప్రాయమేమిటి?

జ. ‘మిన్నులు పడ్డచోటు’ అంటే ఆకాశం కిందకు పడింది అన్నట్లు కనిపించే దూరాన ఉన్న నేల. ఆ నేల నుండి మానవుడు ఆకాశం అందుకున్నాడట. అంటే ‘మానవుడు కళలు, కవితలు, విజ్ఞానం, ప్రజ్ఞానం క్రమంగా నేర్చుకొని, అభ్యుదయం పొందాడని దీని భావం. మానవుడు వైజ్ఞానిక మహాప్రస్థానంలో నేల నుండి ఆకాశానికి దూసుకుపోయాడని భావం.

ఇ. మానవ చరిత్రలో అన్నీ అసాధారణ పర్వదినాలే అనడంలో ఆంతర్యం ఏమై ఉంటుంది?

జ. అసాధారణ పర్వదినాలు, అంటే గొప్ప పండుగరోజులు. మానవుడు పుట్టినప్పుడు ఇల్లు కట్టుకోవడం తెలియక గుహలలో నివసించాడు. ‘చక్రం’ గురించి తెలియక నడచి ప్రయాణం సాగించాడు. నిప్పు గురించి తెలియక పచ్చిమాంసం తిన్నాడు. అక్షరం తెలియక గీతలు గీశాడు. భాషలు తెలియక కిచకిచ లాడాడు.

అటవంటి ఆదిమానవుడు కనిపెట్టిన చక్రం, నిప్పు, కళలు, భాష, కవిత్వం, వ్యవసాయ పద్ధతులు మొదలయినవన్నీ, మానవుడు అభ్యుదయ యాత్రలో గొప్ప పండుగ రోజులని కవి ఆంతర్యం.

2. కింది ప్రశ్నలకు ఐదేసి వాక్యాల్లో జవాబులు రాయండి.

అ) మానవ ప్రస్థానంలో కళ, కవిత, విజ్ఞానం తోడున్నాయని కవి వర్ణించాడు గదా! దీనినెలా సమర్థిస్తావు?

జ. మానవ ప్రస్థానంలో కళ, కవిత, విజ్ఞానం తోడుగా ఉన్నాయని కవి చెప్పిన మాట నిజం.

ఆదిమ మానవుడికి కళలు తెలియవు. అతడు ప్రకృతిని చూచి పరవశుడయి, ప్రకృతిని అధీనం చేసుకోవడానికి యత్నించాడు. ఆ ప్రయత్నంలో అతడు ఎంతో విజ్ఞానం సంపాదించాడు. చిత్రలేఖనం నేర్చుకున్నాడు. రంగులనూ, ధ్వజులను అనుకరించాడు. ఎండిన మోళ్ళు చివురించేలా పాటలు పాడడం నేర్చాడు. కాలికి గజ్జెకట్టి నాట్యం చేయడం నేర్చుకున్నాడు. చిక్కని పదాలతో కవిత్వం చెప్పడం నేర్చుకున్నాడు.

గీతలు గీయడం ద్వారా లిపిని నేర్చుకొని తన అభిప్రాయాన్ని ఇతరులకు తెలుపగలిగాడు. చిన్న చిన్న మాటలతో చక్కగా జానపదగీతాలు అల్లుకున్నాడు. ధాన్యం పండించుకొని దానిని ఆహారంగా తిన్నాడు. అతనికి జీవితంలో కలిగిన అలసటనూ, యాంత్రికతనూ కళా కవితల ద్వారా దూరం చేసుకున్నాడు.

విజ్ఞానం అభివృద్ధి చేసుకొని చక్రం కనిపెట్టి దాని ద్వారా పరిశ్రమలు, వాహనాలు, యంత్రాలు కనిపెట్టి ఎంతో వైజ్ఞానికంగా ముందుకుసాగాడు. నిప్పును కనిపెట్టి, అనేక వంటకాలు వండుకొని తిన్నాడు.

ఆదిమ మానవుడు ఈ విధంగా కళలు, కవిత్వం, విజ్ఞానం నేర్చుకోవడం ద్వారా, మిన్నులు పడ్డచోటు నుండి ఎదిగి మిన్నందుకున్నాడు. అతని ప్రస్థానంలో కళ, కవిత, విజ్ఞానం తోడుగా ఉన్నాయి.

ఆ) మాణిక్యవీణ కవితా సారాంశాన్ని సొంతమాటల్లో రాయండి.

జ. మంత్రాలతో చింతకాయలు ఎలా రాలవో, అలాగే పద్యాల ధాటితో చింతలు తొలగిపోవు. యంత్రాలతో రోగాలు నయం కానట్లే, తంత్రాలతో సమాజ సమస్యలు దారికి రావు.

కడుపులో కేన్నరుతో సంఘం బాధపడుతూ ఉంటే, అంతరిక్షంలోకి రాకెట్లు పంపితే మాత్రం ఏం ప్రయోజనం? మనిషి పుట్టగానే ప్రకృతిని చూచి ఆనందించాడు. దాన్ని తన ఆధీనంలోకి తెచ్చుకోవాలని అతడు ప్రయత్నించాడు. ప్రకృతిలోని రంగులనూ, ధ్వనులనూ అనుకరించాడు.

మానవుడు గుహలలో జీవించే ఆదిమకాలంలోనే, గోడలూ జంతువుల బొమ్మలు గీశాడు. ఎండిన చెట్లు చిగిర్చేలా పాడాడు. గజ్జెకట్టి నాట్యం చేశాడు. చక్కని తీరుగా పదాలు పాడుకున్నాడు.

‘చక్రం’ కనుక్కొన్న రోజు, ‘లిపి’ తో రాసిన రోజు, నిప్పును కనిపెట్టిన రోజు, చక్కగా నాట్యం చేసిన రోజు, మానవ చరిత్రలో మంచిరోజులు. మానవుడు అర్థవంతమైన భాషలు నేర్చుకొన్న రోజు, చిన్నమాటలతో జానపదగీతాలు అల్లుకున్న రోజు, ధాన్యం పండించిన రోజు, కళలను పండించిన రోజు గొప్పరోజులు. మానవచరిత్రలో అవి అన్నీ పండుగరోజులు.

కళలు, కవితలు, విజ్ఞానం, ప్రజ్ఞానం కలగలసి మానవుడిని మహోన్నతంగా నడిపిస్తాయి. ఈ విధంగా నేల నుండి ఎదిగి మానవుడు ఆకాశాన్ని అందుకున్న చిన్నవాడు. మానవుడు చిరంజీవి. అతి ప్రాచీనుడు.

అనాదిగా నడుస్తున్న ఈ మానవుడి జీవనయాత్రలో కళాకవితలూ, జ్ఞాన విజ్ఞానాలూ, మానవుడి వెంటనే ఉండి, అతనితో నడుస్తూ, అతణ్ణి నడిపిస్తున్నాయి.

3. కింది అంశాల గురించి సృజనాత్మకంగా/ప్రశంసిస్తూ రాయండి.

అ) నీ చుట్టూ ఉన్న పరిసరాల్లో, మానవ జీవితంలో కలిగిన మార్పులను, అభివృద్ధిని వర్ణిస్తూ 10 ఘంక్తులకు తక్కువ కాకుండా ఒక కవితను రాయండి.

- జ. అభ్యుదయం - అభ్యుదయం - ఇంటింటా నవోదయం
- మా చుట్టూ గొప్ప మార్పు - ప్రగతి కిదియొ కొత్త తూర్పు
- పాకలు పడుకున్నాయి - డాబాల్ మేల్కొన్నాయి
- దీపం బుడ్డి, లాంతరు దివికి జారుకున్నాయి - ట్యూబులైట్లు, ఫ్లోరుసెంటు టప్పుమనీ మెరిశాయి
- పొగపొయ్యిలు అటకలెక్కె - గ్యాసు పొయ్యి వంటకెక్క
- కుండనీళ్ళ బండలయ్యె - ఫ్రిడ్జి బాక్సులండయ్యె
- రేడియోలు ముసుగుదన్నె - కలరు టీవి మిన్ను తన్నె
- బంతీ చేమంతి త్రుంచి - కాగజ్ పూల్కాంతి మించె
- బడిపాకలు భగ్గుమనయె - కాన్వెంటుల నిగ్గులదరె
- నూతులన్ని పూడిపోయె - సిల్కుచీర ఒంటి కమరె
- సైకిళ్ళూ తూకమయ్యె - మోటార్లూ మోజులయ్యె
- సెల్ఫోన్లూ సరదా అయ్యె - గ్రామఫోన్లు గ్రౌండుపడియె
- నాటకాలు పాతపడియె - సినిమాలు పెరిగిపోయె
- అభ్యుదయం - అభ్యుదయం - మా గ్రామం మహోదయం.

ఆ) విద్వాన్ విశ్వం కవితా శిల్పాన్ని ప్రశంసిస్తూ మిత్రనికి లేఖ రాయండి.

జ.

మిత్రునకు లేఖ

గుంటూరు,

ది: 10.04.2015.

మిత్రుడు రామారావునకు,

శుభాభినందనలు, నీ లేఖ అందింది నేను ఈ మధ్య విద్వాన్ విశ్వంగారి 'మాణిక్యవీణ' వచన కవిత చదివాను. విశ్వంగారు గొప్ప కవి పండితుడు. ఆయన 'విశ్వరూపి నా హృదయం' అని ప్రకటించుకున్నాడు. ఈ కవితలో చక్కని అభ్యుదయ భావాలు వెలిబుచ్చాడు.

మానవులు కేన్సరుతో బాధపడుతూ ఉంటే, దానికి మందులు కనుక్కోకుండా, రోదసిలోకి ఉపగ్రహాలు పంపడం వల్ల ప్రయోజనం ఏముంటుందని శాస్త్రజ్ఞులను ప్రశ్నించాడు.

తంత్రాలతో సమాజ సమస్యలు దారికి రావని హెచ్చరించాడు. శాస్త్రజ్ఞులు నిప్పునూ, చక్రాన్నీ కనిపెట్టినరోజు నిజంగా, మానవ చరిత్రలో పండుగరోజు అని గుర్తు చేశాడు.

మానవ జీవితాన్ని కళలూ, కవిత్వం, విజ్ఞానం నడిపిస్తున్నాయన్న యధార్థాన్ని విశ్వంగారు చెప్పాడు.

వచన కవితా రచనలో ఆయన చిన్న చిన్న పదాలతో లోతైన భావాలను తేలికగా అందించాడు.

విశ్వంగారు మాణిక్యవీణను మీటి, మానవీయ రాగాల్ని పలికించాడు. చక్కని లలిత పదాలతో, అనుప్రాసలతో కవిత మనోహరంగా చెప్పాడు.

తప్పక నీవు ఈ కవిత చదువు. ఉంటా.

ఇట్లు

నీ ప్రియమిత్రుడు,
యన్. శ్రీకాంత్.

చిరునామా :

యన్. రామారావు,

S/O యన్. కృష్ణారావు గారు,

రామారావు పేట,

కాకినాడ, తూ.గో.జిల్లా.

3.భాషాంశాలు

పదజాలం

1) కింది వాక్యాలు చదివి గీత గీసిన పదాలకు అర్థం రాయండి. పదాలతో సొంతవాక్యాలు రాయండి.

అ) రోదసిలోకి దూసుకెళ్ళిన మరో ఉపగ్రహం.

జ. రోదసి = అంతరిక్షం

సొంతవాక్యం : మనదేశం భాస్కర-2 అనే ఉపగ్రహాన్ని రోదసిలోకి పంపింది.

ఆ) విద్యార్థులంతా పరీక్షలకు ఆయత్తమవుతున్నారు.

జ) ఆయత్తమవుతున్నారు = సిద్ధమవుతున్నారు.

సొంతవాక్యం : ప్రపంచకప్పు పోటీలకు మన క్రికెట్ జట్టు ఆటగాళ్ళు ఆయత్తమవుతున్నారు.

ఇ) రుగ్గుత ఉన్న ఈ సమాజానికి, మానవీయ విలువలతో చికిత్స అవసరం.

జ. రుగ్మత = జబ్బు

సొంతవాక్యం : అవినీతి అనే రుగ్మత, మనదేశాన్ని నేడు పట్టి పీడిస్తోంది.

ఈ) కళవళపడటమెందుకు ? నెమ్మదిగా జవాబు చెప్పు.

జ. కళవళం = తొట్రుపాటు

సొంతవాక్యం : ఇంటర్వ్యూలో కళవళము పడకుండా ధైర్యంగా జవాబులు చెప్పాలి.

2. పాఠం ఆధారంగా కింది వాక్యాలకు సమానమైన పదాన్ని వెతికి రాయండి.

ఒకరిని చూసి మరొకరు చేయడం	
పనిచేయడానికి సిద్ధమవడం	
అద్భుతంగా నాట్యమాడటం	
పనిని మొదలుపెట్టడం	

ఒకరిని చూసి మరొకరు చేయడం	అనుకరించడం
పనిచేయడానికి సిద్ధమవడం	ఆయత్తమవడం
అద్భుతంగా నాట్యమాడటం	గజ్జె కట్టడం
పనిని మొదలుపెట్టడం	ఆరంభించడం

జ.

3. కింది జాతీయాలను ఏయే సందర్భాల్లో ప్రయోగిస్తారో తెలిపి సొంతవాక్యాల్లో ఉపయోగించండి.

అ) మంత్రాలకు చింతకాయలు రాలడం :

జ. మంత్రాలు చదవడానికీ, చెట్టుపై ఉన్న చింతకాయలు నేలపై రాలడానికీ సంబంధం లేదు. ఇలా బొత్తిగా సంబంధం లేనిదని చెప్పే సందర్భంలో ఈ పదబంధాన్ని ప్రయోగిస్తాం.

ఆ) మిన్నండుకోవడం :

జ. మిన్ను అందుకోవడం అంటే ఆకాశాన్ని అందుకోవడం అని అర్థం. సంతోషంతో ఉప్పొంగి పోవడం అనే సందర్భంలో ఈ పదబంధాన్ని ప్రయోగిస్తాం.

ఇ) గజ్జెకట్టడం :

జ. గజ్జెకట్టడం అంటే కాలికి గజ్జెలు కట్టుకొని నాట్యం చేయడం అని అర్థం. ఈ పదబంధాన్ని అద్భుతంగా నాట్యం చేయడం అనే సందర్భంలో ప్రయోగిస్తాం.

4. కింది పదాలకు అదే అర్థం వచ్చే మరి రెండు పదాలు రాయండి.

అ) అమ్మ బాసలోనే నేను మాట్లాడతాను.

జ) అమ్మ బాషలోనే నేను మాట్లాడతాను.

ఆ) మన కవులు రచించిన కైతలు భారతి మెడలో అలంకరించిన హారాలు.

జ) మన కవులు రచించిన కవితలు, భారతి మెడలో అలంకరించిన హారాలు.

ఇ) విన్నాణము పెంచుకోకపోతే, భవిష్యత్తు అంధకారమవుతుంది.

జ) విజ్ఞానము పెంచుకోకపోతే, భవిష్యత్తు అంధకారమవుతుంది.

ఈ) సింహాలు గొబ్బలో నిద్రిస్తున్నాయి.

జ. సింహాలు గృహాల్లో నిద్రిస్తున్నాయి.

వ్యాకరణాంశాలు

- 1) కింది పదాల్లో నుగాగమ సంధి పదాలను గుర్తించి, విడదీసి సూత్రం రాయండి.
నిట్టనిలువు, తెల్లందనము, పోమేదేమి, తళుకుం గజ్జెలు, మహోపకారం, సరసపు(దనము)
1. తెల్లందనము = తెల్ల + తనము = నుగాగమ సంధి
సూత్రం : అదంత గుణవాచకాలకు తనము పరమైతే నుగాగమం వస్తుంది.
ఉదా : తెల్ల + న్ + తనము
తరువాత సరళాదేశసంధి రాగా ఉదా : తెల్లందనము.
2. తళుకుం గజ్జెలు = తళుకు + గజ్జెలు = నుగాగమ సంధి
సూత్రం 1 : ఉదంత స్త్రీ సమాలకు పుంపులకు పురుష సరళాలు పరమైతే నుగాగమం వస్తుంది.
ఉదా : తళుకు + న్ + గజ్జెలు
సూత్రం 2 : ధ్రుతానికి సరళ స్థిరాలు పరమైతే, బిందు సంక్షేపలు విభాషగా వస్తాయి.
ఉదా : తళుకుం గజ్జెలు
3. సరసపు(దనము) = సరసము + తనము = నుగాగమ సంధి
సూత్రం 1 : కర్మధారయంలో మువర్ణకానికి పుంపులు ఆదేశంగా వస్తాయి.
ఉదా : సరసపు + తనము
సూత్రం 2 : ఉదంత స్త్రీ సమాలకు పుంపులకు పురుష సరళాలు పరమైతే నుగాగమం వస్తుంది.
ఉదా : సరసపు + న్ + తనము
తరువాత సరళాదేశసంధి రాగా. ఉదా : సరసపు(దనము)
- 2) కింది వాటిని జతపరచండి.

సమాసపదం	విగ్రహవాక్యం	సమాసం పేరు
1) ప్రముఖ దినం ()	క) మానవుల మొక్క చరిత్ర ()	గ) నజ్ తత్పురుష సమాసం
2) నాలుగు గీతలు ()	చ) సాధారణం కానిది ()	జ) విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయం
3) అసాధారణం ()	ట) నాలుగుసంఖ్యగల గీతలు ()	డ) షష్ఠీ తత్పురుష సమాసం
4) మానవ చరిత్ర ()	త) ప్రముఖమైన దినం ()	ద) ద్విగు సమాసం

జ. జతపరచడం

సమాసపదం	విగ్రహవాక్యం	సమాసం పేరు
1) ప్రముఖ దినం (త)	క) మానవుల మొక్క చరిత్ర (డ)	గ) నజ్ తత్పురుష సమాసం
2) నాలుగు గీతలు (ట)	చ) సాధారణం కానిది (గ)	జ) విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయం
3) అసాధారణం (చ)	ట) నాలుగుసంఖ్యగల గీతలు (ద)	డ) షష్ఠీ తత్పురుష సమాసం
4) మానవ చరిత్ర (క)	త) ప్రముఖమైన దినం (జ)	ద) ద్విగు సమాసం

అ) మానవ జీవనం సుకుమారం

- అర్థం 1. మా నవ (ఆధునిక) జీవితం సుకుమారమైనది.
2. మానవ (మనిషి) జీవితం సుకుమారమైనది.

గమనిక : పై అర్థాలను గమనించారు కదా! ఒకే శబ్దం రెండు వేర్వేరు అర్థాలను అందిస్తున్నది.

అంటే విభిన్న అర్థాలు ఆశ్రయించి ఉన్నాయి. ఇలి ఉంటే వాటిని శ్లేషాలంకారం అని అంటారు.

శ్లేషాలంకారం (లక్షణం) : నానార్థములను కలిగి ఉండే అలంకారం, శ్లేష

అభ్యాసం : కింది లక్ష్యాలలో ఉన్న అలంకారాన్ని గుర్తించి సమన్వయం చేయండి.

1. రాజు కువలయానందకరుడు

అర్థం : 1. రాజు (చంద్రుడు) కువలయములకు (కలువలకు) ఆనందకరుడు.

2. రాజు (దేశాన్ని పాలించే ప్రభువు) కువలయములకు (భూమండలానికి) ఆనందకరుడు.

సమన్వయం : రాజు కువలయానందకరుడు అనే వాక్యానికి.

1. చంద్రుడు కలువలకు ఆనందాన్ని ఇస్తాడు.

2. రాజు భూమండలానికి ఆనందాన్ని ఇస్తాడు.

అని రెండు అర్థాలు వస్తున్నాయి. ఇది నానార్థాలు కలిగి ఉన్న వాక్యం కాబట్టి, ఇక్కడ శ్లేషాలంకారం ఉంది.

2. నీవేల వచ్చెదవు

అర్థం : 1. నీవు ఏల (ఎందుకు) వస్తావు?

2. నీ వేలకు వస్తావు

సమన్వయం : నీవేల వచ్చెదవు అనే దానికి నానార్థాలు ఉన్నాయి. కాబట్టి ఈ వాక్యంలో శ్లేషాలంకారం ఉంది.

భాషా కార్యకలాపాలు - ప్రాజెక్టుపని

దిన, వార పత్రికల ఆధారంగా, మీకు నచ్చిన రెండు కవితల్ని సేకరించి, అంశాల ఆధారంగా కింది పట్టికను పూరించండి.

క్ర.సం	కవితా శీర్షిక	పత్రిక తేదీ, రచయిత	కవితలో మీరు గుర్తించిన ప్రత్యేక అంశాలు	కవితలో నీకు బాగా నచ్చిన పంక్తులు
1.	తేనెల తెలుగు	తెలుగు వెలుగు మాస పత్రిక సెప్టెంబరు 12 2013	తెలుగు కమ్మని భాష, అంతు చిక్కని సొబగు తెలుగు	1)వేలూరి పాటలో ఊటలా ఉబికింది 2) త్యాగయ్య గళములో రాగాలు పొదిగింది. 3)మరుమల్లెపూలలో పరిమళమ్ములు తెచ్చి దరహాస చంద్రికల్ విసరు తెలుగు.
2.	అక్షరం నా ఊపిరి	తెలుగు వెలుగు అక్టోబరు 2013 మాసపత్రిక ఇంద్రగంటి నరసంహమూర్తి	పుస్తక పఠనం వృద్ధాప్యాన్ని అర్థవంతంగా తీర్చిదిద్దింది.	1) ఎవడైనా ఊకొడితే చాలు స్వోత్కర్ష గంటలతరబడి హితబోధలు, విరామం లేకుండా శ్రోతలె కరువు. 2) మనవరాలికి తాత మాట తలపోటు
3.	మూర్తి మాట	సెప్టెంబరు. 2014 చైతన్యం కీశే. మంగళం వల్లి రామనరసింహమూర్తి.	1) తేనె లొలుకు పలుకు వీనుల విందూరా. 2) అన్ని యిచ్చు శివుడు సున్నగా మిగులురా.	1) కండ్లజోడు బరువు కనని ముక్కుకు నేల. 2) చిలిపి చేష్టలందు చిన్ని కృష్ణుడు ముద్దు. 3) చినుత పదములందు సిరిమువ్వ సవ్వడి.
4.	సంక్రాంతి	జనవరి 2015 తెలుగు వెలుగు డి. జరుంత్	1) భోగిమంటల వెచ్చదనం 2) పిండి వంటల తియ్యదనం 3) రంగవల్లల చక్కదనం	1) సంక్రాంతి తెచ్చింది తెలుగుదనం 2) ఇంటిల్లిపాదికి అభినందనం

అ) పాఠంలో మరికొన్ని సందులు సూత్రాలు :

1) ద్వీరుక్తటకారాదేశ సంధి :

సూత్రం : కుఱు, చిఱు, కడు, నడు, నిడు శబ్దాలలోని ఱ, డ లకు, అచ్చు పరమైతే ద్వీరుక్తటకారం వస్తుంది.

ఉదా : కఱ్ఱెదుట = కడు + ఎదుట = ద్వీరుక్తటకారాదేశ సంధి.

2) ఆమ్రేడిత ద్వీరుక్తటకారాదేశ సంధి :

సూత్రం : ఆమ్రేడితం పరమైనప్పుడు, కడాదుల మొదటి అచ్చు మీది వర్ణాలకు అన్నింటికి,

అదంతమైనద్వీరుక్తటకారం వస్తుంది.

ఉదా : నిట్టనిలువు = నిలువు + నిలువు = ఆమ్రేడిత ద్వీరుక్తటకారాదేశ సంధి.

3) లులన సంధి :

సూత్రం : లులనలు పరమైనప్పుడు, ఒకానొకప్పుడు ముగాగమానికి లోపం, దాని పూర్వస్వరానికి దీర్ఘం వస్తాయి.

ఉదా : గుర్రాలు = గుర్రము + లు = లులన సంధి

పదాలు = పదము + లు = లులన సంధి

4. ఉత్త్య సంధి :

సూత్రం : ఉత్తనకు అచ్చు పనమైనప్పుడు సంధి తస్సుకుండా వస్తుంది.

ఉదా : మిన్నందుకొన్న = మిన్ను + అందుకొన్న = ఉత్ప్య సంధి

ఆయత్తమయినాడు = ఆయత్తము + అయినాడు = ఉత్ప్య సంధి

5. ఇత్ప్య సంధి :

సూత్రం : ఏమ్యాదుల ఇత్తునకు సంధి వైకల్పికంగా వస్తుంది.

ఉదా : ఏమిటని = ఏమిటి + అని = ఇత్ప్య సంధి

ఆ) పాఠంలో కొన్ని సమాసాలు :

సమాస పదం	విగ్రహవాక్యం	సమాసం పేరు
1) మానవ చరిత్ర	- మానవుల మొక్క చరిత్ర	- షష్ఠీతత్పురుష సమాసం
2) పద్యసంత్రాసం	- పద్యము యొక్క సంత్రాసం	- షష్ఠీతత్పురుష సమాసం
3) సమాజ రుగ్మతలు	- సమాజంలోని రుగ్మతలు	- షష్ఠీతత్పురుష సమాసం
4) చక్కని నొక్కులు	- చక్కనైన నొక్కులు	- విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయ సమాసం
5) చిక్కని పదాలు	- చిక్కనైన పదాలు	- విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయ సమాసం
6) శుభదినం	- శుభమైన దినం	- విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయ సమాసం
7) తప్పటడుగులు	- తప్పు అయిన అడుగులు	- విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయ సమాసం
8) అలతి మాటలు	- అలతియైన మాటలు	- విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయ సమాసం
9) అనాది	- ఆది కానిది	- నజ్ తత్పురుష సమాసం
10) అందచందాలు	- అందమును, చందమును	- ధ్వంద్వ సమాసం

ఇ) పాఠంలోని మరికొన్ని ప్రకృతి - వికృతులు

ప్రకృతి - వికృతి	ప్రకృతి - వికృతి
విజ్ఞానము - విన్నాణము	పర్వము - పబ్బుము
భాషలు - భాసలు	గుహ - గొబ
పద్యము - పద్దెము	యంత్రము - జంత్రము

ఈ) వర్ణనపదాలు

1) మాట	:	1) పలుకు	2) వచనము	3) ఉక్తి
2) అడుగు	:	1) పాదం	2) చరణం	3) పదం
3) గుర్రాలు	:	1) అశ్వములు	2) హయములు	3) తురంగములు
4) పొట్ట	:	1) కడుపు	2) కుక్షి	3) ఉదరం

సూక్తి :

విద్యాదదాతి వినయం వినయాద్యాతి పాత్రతామ్ పాత్రాత్వాద్ధనమాప్నోతి ధనాద్ధర్మం తతఃసుఖమ్	విద్య వల్ల వినయం, వినయం వల్ల మోగ్యత, యోగ్యత వల్ల ధనం, ధనం వల్ల దానం, దానం వల్ల సుఖం లభిస్తాయి.
- హితోపదేశం	